

Anonimizuota versija

Vertimas

C-65/20 – 1

Byla C-65/20

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2020 m. vasario 7 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Oberster Gerichtshof (Austrija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2020 m. sausio 21 d.

Ieškovė:

VI

Atsakovė:

KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG

Oberster Gerichtshof (Aukščiausiasis Teismas), kuris yra kasacinis teismas <...>, byloje, kurioje vyksta ginčas tarp ieškovės VI <...> ir atsakovės *KRONE – Verlag Gesellschaft mbH & Co KG*, Viena <...>, <...> dėl 6338,84 EUR <...> ir (atsakomybės) pripažinimo, išnagrinėjęs ieškovės kasacinį skundą, pareikštą dėl 2019 m. balandžio 18 d. *Handelsgericht Wien* (Vienos komercinių bylų teismas) apeliacine tvarka priimto sprendimo, <...> kuriuo buvo paliktas galioti 2018 m. liepos 31 d. *Bezirksgericht für Handelssachen Wien* (Vienos komercinių bylų apylinkės teismas) sprendimas <...>, priėmė šią

Nutartį:

I. Remiantis SESV 267 straipsniu, pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą: (**orig. p. 2**)

Ar 1985 m. liepos 25 d. Tarybos direktyvos 85/374/EEB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių atsakomybę už gaminius su trūkumais, derinimo 2 straipsnį, siejamą su 1 ir 6 straipsniais, reikia aiškinti taip, kad gaminiu (su trūkumais) laikytinas ir fizinis dienraščio egzempliorius, kuriame pateiktas mediciniškai neteisingas sveikatos patarimas, kuris kenkia sveikatai?

II. <...> (Bylos nagrinėjimas stabdomas)

MOTYVAI

1. Faktinės aplinkybės

Atsakovė yra žiniasklaidos priemonės savininkė ir (pasak jos) laikraščio „Kronen-Zeitung“ regioninio numerio leidėja. Kaip apibrėžta *Mediengesetz* (Žiniasklaidos įstatymas, *BGBI* Nr. 314/1981, iš dalies pakeistas *BGBI* I Nr. 49/2005) 1 straipsnio 1 dalies 8 punkto b papunktyje, žiniasklaidos priemonės savininkas, be kita ko, yra tas asmuo, kuris rengia žiniasklaidos priemonės turinį, ją gamina ir platina arba inicijuoja jos gaminimą ir platinimą.

2016 m. gruodžio 31 d. Austrijai skirtoje dalyje, rubrikoje „Hing’schaut und g’sund g’lebt“ (liet. k. „Sveikas gyvenimo būdas“) atsakovė paskelbė linija apvestą „Kräuterpfarrer Benedikt“ (liet. k. „Žolininkas Benediktas“) straipsnį, pavadintą „Skausmo malšinimas tarkuotų krienių kompresu“. Straipsnio tekstas buvo toks:

„Kaip malšinti reumatinį skausmą

Šviežiai sutarkuoti krienai gali padėti sumažinti reumato sukeltą skausmą. Prieš (orig. p. 3) uždedant ir prispaudžiant tarkuotų krienių kompresą, skausmo paveiktas vietas reikia įtrinti riebiu augaliniu aliejumi arba kiaulės taukais. Tokį kompresą galima palikti 2–5 valandoms, paskui nuimti. Ši priemonė turi gerą giluminį poveikį.“

Straipsnyje buvo nurodyta neteisinga krienių kompreso laikymo trukmė: turėjo būti nurodytos ne 2–5 valandos, o 2–5 minutės. Skiltį parašė „žolininkas“, ordino narys, pasivadinęs „Benediktu“. Jis buvo jau mirusio „žolininko“ darbuotojas ir spaudoje, radijo laidose ir televizijoje yra paskelbęs daugybę komentarų ir patarimų apie gydomasias žoleles. Apie jas jis taip pat yra parašęs dvi knygas, o atsakovės dienraštyje savo skiltyje kasdien skelbia straipsnius.

Ieškovė prenumeruoja „Kronen-Zeitung“ ir 2016 m. gruodžio 31 d. perskaitė minėtąjį straipsnį. Ji pasitikėjo nurodyta procedūros trukme ir straipsnyje aprašytu būdu pasidarytą krienių kompresą užsidėjo ant kairiosios kojos čiurnos sąnario. Kompresą ji laikė maždaug tris valandas ir nusiėmė tik po to, kai pajuto stiprų skausmą. Krienuose esantys aštrūs garstyčių aliejai sukėlė toksinę reakciją.

2. Teisės aktai

Prašyme priimti prejudicinį sprendimą prašoma išaiškinti 1985 m. liepos 25 d. Tarybos direktyvos 85/374/EEB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių (**orig. p. 4**) atsakomybę už gaminius su trūkumais, derinimo (OL L 210, 1985, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 257) 2 straipsnį, siejamą su 1 ir 6 straipsniais.

Į Austrijos nacionalinę teisę Direktyva 85/374/EEB buvo perkelta *Produkthaftungsgesetz* (Įstatymas dėl atsakomybės už gaminius su trūkumais, *BGBI* Nr. 99/1988, paskutinį kartą pakeistas *BGBI* I Nr. 98/2001). Reikšmingose *Produkthaftungsgesetz* nuostatose nustatyta:

„1 straipsnis. 1. Jeigu dėl gaminio trūkumo žmogus žūsta, patiria sužalojimų arba sveikatos sutrikdymų arba jeigu sugadinamas kitas nei gaminyje fizinis daiktas, atsakomybė atlyginti žalą tenka:

1) verslininkui, kuris gaminį pagamino ir išleido į prekybą,

<...>“

„3 straipsnis. Gamintojas (1 straipsnio 1 dalies 1 punktas) – tai galutinai pagaminto gaminio, bet kokių žaliavų ar sudedamosios dalies gamintojas arba kiekvienas asmuo, kuris pristato gamintoju, ant gaminio nurodydamas savo vardą, prekės ženklą ar kitą skiriamąjį ženklą.“

„4 straipsnis. Gaminyje – tai bet koks fizinis daiktas, net jei jis yra kito kilnojamojo daikto dalis arba yra sujungtas su nekilnojamuoju daiktu, įskaitant energiją.“

„5 straipsnis. 1. Gaminyje yra laikomas turinčiu trūkumą, jei jis nėra toks saugus, kokio asmuo, atsižvelgiant į visas aplinkybes, turėjo teisę tikėtis, įskaitant:

- 1) gaminio pateikimą;
- 2) tikslą, kuriam, protingai mąstant, gaminyje gali būti naudojamas;
- 3) gaminio išleidimo į apyvartą laiką. (**orig. p. 5**)

<...>“

3. Šalių reikalavimai ir argumentai

Kiek tai reikšminga kasacinėje instancijoje, ieškovė reikalauja iš atsakovės atlyginti 4400 EUR <...> dydžio žalą ir kad būtų pripažinta, jog atsakovė atsako už visus neigiamus „dabartinius ir“ būsimus padarinius, sukeltus 2016 m. gruodžio 31 d. incidento. Ji teigia prenumeruojanti „Kronen-Zeitung“. Ieškovė tvirtina, kad „Žolininko Benedikto“ straipsnyje pateiktoje instrukcijoje atsakovė įvėlė spausdinimo klaidą, dėl kurios buvo nurodyta per ilga procedūros trukmė.

Ieškovė teigia pasitikėjusi atsakovės informacija dėl procedūros trukmės, todėl kompresą laikiusi tiek, kiek nurodyta, ir dėl to patyrusi sunkių sužalojimų. Visų pirma ji reikalauja atlyginti neturtinę žalą (4400 EUR). Ji teigia negalinti atmesti ilgalaikių padarinių ir vėliau išryškėsiančių padarinių galimybės, todėl esanti suinteresuota, kad teismas pripažintų atsakovės atsakomybę.

Atsakovė nesutinka, jog yra „Kronen-Zeitung“ savininkė. „Žolininkas Benediktas“ nėra nei jos organas, nei jos atstovas. Jis yra vienuolyno narys, pripažintas išorinis žolininkystės ekspertas. Atsakovė teigia iki šiol galėjusi pasikliauti jo žiniomis ir jai nežinoma jokių panašių „žalos padarymo“ atvejų. Jos teigimu, minėtoje skiltyje be jokio pelno siekio neatlygintinai teikiami patarimai skaitytojams. Jos laikraščio regioninis numeris yra bulvarinis leidinys ir negalima tikėtis, kad straipsnis bus tikslus. Atsakovė nesutinka su ieškovės teiginiais dėl sužalojimų ir sužalojimų padarinių.

Pirmosios instancijos teismas (kiek tai reikšminga kasacinėje instancijoje) atmetė reikalavimus (**orig. p. 6**) atlyginti 4400 EUR <...> žalą ir pripažinti atsakovės atsakomybę. Teismo manymu, straipsnį atsakovė užsakė iš žolininkystės eksperto, kuris yra paskelbęs kelias knygas ir nesuskaičiuojamus komentarus ir patarimus įvairiose žiniasklaidos priemonėse. Jeigu neteisingą gydymo procedūros laiką nurodė jis, atsakovė neturėjo jokio pagrindo tikrinti jo rankraščius arba straipsnius. Kadangi straipsnio autorius yra žolininkystės ekspertas, jis nelaikytinas nei neprofesionali, nei sąmoningai pavojingu asmeniu, kaip tai suprantama pagal *Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch* (Bendrasis civilinis kodeksas) 1315 straipsnį. Jeigu pradinis autorius atsakovei pateikė teisingą tekstą, bet tekstui jau patekus pas atsakovę įsivėlė rašybos arba perkėlimo klaida, atsakomybė leidyklai taikoma tik tuo atveju, jeigu leidykla buvo suteikusi garantiją, kad jos spaudinio turinys yra tikslus. Atsakovės leidžiamas leidinys neginčijamai yra bulvarinės spaudos leidinys. Jame informacija pateikiama trumpais straipsniais, pramoginiu ar paprastu, lengvai suprantamu būdu; tai nėra kelių ar keliolikos puslapių ilgio mokslo darbai. Todėl ir skaitytojų lūkesčiai yra kitokie nei mokslinio straipsnio, specializuoto žurnalo ar mokslinės knygos atveju. Taigi negalima preziumuoti straipsnio turinio tikslumo garantijos. Dėl šios priežasties atsakovė neatsako už neteisingai nurodytą gydymo procedūros trukmę.

Apeliacinis teismas ieškovės apeliacinio skundo nepatenkino. Teisiniu požiūriu jis paaiškino, kad per procesą pirmojoje instancijoje ieškovė, nurodydama atsakovės, kaip „gamintojos“, „atsakomybę už gaminį“, (**orig. p. 7**) rėmėsi išimtinai kalte grindžiama atsakomybe, todėl „nei atsakovė, nei pirmosios instancijos teismas nematė nė menkiausio pagrindo manyti, kad reikalavimus atsakovei, kaip gamintojai, siekiama reikšti taip pat remiantis *Produkthaftungsgesetz* numatyta atsakomybe nesant kaltės“. Ieškovė, apeliacinėje instancijoje reikšdama su atsakovės atsakomybe pagal *Produkthaftungsgesetz* susijusius argumentus, pažeidžia draudimą apeliaciniame skunde kelti naujus reikalavimus. Be to, iš jos apeliaciniame skunde pateiktų pastabų nematyti, kad pirmosios instancijos teismo teisinis vertinimas būtų neteisingas.

Šį sprendimą ieškovė apskundė kasacine tvarka, prašydama, kad būtų patenkinti jos ieškinio reikalavimai; alternatyviai ji pateikia prašymą panaikinti sprendimą.

Oberster Gerichtshof nutaria sustabdyti bylos nagrinėjimą kasacine tvarka ir pateikti Teisingumo Teismui sprendimui pagrindinėje byloje priimti svarbų klausimą, susijusį su Sąjungos teise.

4. Prejudicinio klausimo pateikimo motyvai

4.1. Negalima pritarti apeliacinės instancijos teismui (ir atsakovei), kad ieškovė per procesą pirmojoje instancijoje nenurodė pakankamai faktų, pagrindžiančių jos teiginį, jog atsakovei turi būti taikoma atsakomybė pagal *Produkthaftungsgesetz*. Per procesą pirmojoje instancijoje ieškovė nurodė prenumeruojanti atsakovės leidinį ir patyrusi sunkių sužalojimų dėl to, kad laikėsi jame pateiktos neteisingos gydymo instrukcijos. Pirmosios instancijos teismo pastabose taip pat nurodytas gaminys („Kronen-Zeitung“ regioninis numeris), žiniasklaidos priemonių savininkė ir leidėja (atsakovė), kuri paskelbė straipsnį, pagamino ir išleido į apyvartą gamini, bei neigiamas fizinis (**orig. p. 8**) poveikis ieškovei (toksinė reakcija). Taigi įvykdytos visos sąlygos įvertinti, ar turi būti taikoma *Produkthaftungsgesetz* numatyta atsakomybė nesant kaltės, net jeigu ieškovė per procesą pirmojoje instancijoje ir rėmėsi konkrečiai atsakovės kalte grindžiama atsakomybe. Kitaip nei mano apeliacinis teismas, bet kuriuo atveju draudimas apeliaciniame skunde kelti naujus reikalavimus (*Zivilprozessordnung* (Civilinio proceso kodeksas) 482 straipsnis) nebuvo pažeistas dėl to, kad ieškovė apeliaciniame procese pirmiausia rėmėsi atsakovės, kaip gamintojos, atsakomybe pagal *Produkthaftungsgesetz*.

4.2. *Produkthaftungsgesetz* ir konkrečiai jo 4 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad jie atitiktų direktyvą <...>. Ar dienraščio leidėja ar žiniasklaidos priemonės savininkė, inicijavusi straipsnio paskelbimą, pagal Direktyvą 85/374/EEB (ir pagal *Produkthaftungsgesetz*) atsako už neteisingą laikraščio turinį, yra ginčytina.

Direktyvos 85/374/EEB 2 straipsnio pirmame sakinyje nustatyta, kad šioje direktyvoje „gaminys“ reiškia visus kilnojamuosius gaminius, net jei jie įtraukti į kitą kilnojamąjį ar nekilnojamąjį gamini. Pagal *Produkthaftungsgesetz* 4 straipsnį gaminys – tai bet koks fizinis daiktas, net jei jis yra kito kilnojamojo daikto dalis arba yra sujungtas su nekilnojamuoju daiktu, įskaitant energiją.

Dalis teisinės literatūros (vokiečių kalba) autorių mano, kad atsakomybė už informavimo priemonės taikoma tik tai žalai, kurią sukėlė jų materialusis aspektas (pavyzdžiui, nuodingas knygos (**orig. p. 9**) viršelis arba nuodingi tipografiniai dažai). Kita dalis laikosi pozicijos, kad atsakomybė turi būti taikoma ir už intelektinę paslaugą su trūkumais. Atsakomybė galėtų būti taikoma leidyklai, autoriui ir spaustuvei <...>:

Atsakomybės taikymas (knygos) gamintojui, žiniasklaidos priemonės savininkui ar leidėjui taip pat už kūrinio turinį grindžiamas tuo, kad perkant spaudinį

paprastai perkama ne (daugiau ar mažiau gražiai surištų) popierių krūva, o turinys, ir kad vartotojai iš gaminio tikisi ne tik to, kad iš jo nestyros sąsagėlės, į kurias jie gali susižeisti, bet ir kad jo turinys bus toks, koks reklamuojamas. Konkrečiai vadovus, instrukcijas, žemėlapius ir pan. įmanoma platinti tik todėl, kad galutiniai pirkėjai tikisi iš jų gauti tikslios informacijos. Jeigu knygoje ar laikraštyje pateiktame recepte per klaidą nurodoma sveikatai kenkianti tam tikro ingrediento dozė, yra nelogiška nepripažinti nukentėjusiajam teisės į kompensaciją – juk jis turi teisę reikšti pretenzijas tokį pat per didelį ingrediento kiekį į vartotojo išigytą gatavą gaminį per klaidą įdėjusiam arba neteisingą eksploatacijos instrukciją prie gaminio pridėjusiam gamintojui <...>. (**orig. p. 10**)

Kad atsakomybė už neteisingą informaciją neturi būti taikoma, argumentuojama nurodant:

- apsauginį atsakomybės už gaminį tikslą, pagal kurį atsakomybė taikoma už daikto, o ne už patarimo pavojingumą <...>,
- aplinkybę, kad intelektinės paslaugos nėra gaminiai, kaip jie suprantami pagal *Produkthaftungsgesetz* 4 straipsnį (Direktyvos 85/374/EEB 2 straipsnį), nes jos *per se* nėra fiziniai daiktai <...>,
- kad atsakomybės už gaminį siejimas su informacijos materializacija yra savavališkas ir kad Direktyva 85/374/EEB informacijai neturi būti taikoma <...>,
- „susirūpinimas“, kad tokia plati gaminio sąvoka neturi jokių ribų ir dėl to atsakomybė nesant kaltės galiausiai turėtų būti taikoma bet kuriuo būdu užrašytam intelektiniam turiniui <...>.

Kadangi Direktyvos 85/374/EEB 2 straipsnis, kurio aiškinimas savo ruožtu yra reikšmingas *Produkthaftungsgesetz* 4 straipsniui, nesuteikia aiškaus ir vienareikšmiško atsakymo į klausimą, ar dienraščio turinys laikytinas gaminiu, būtina kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą, prašant išaiškinti šį teisės klausimą.

4.3. Jeigu paaiškėtų, kad atsakovei, kuri yra leidėja ir žiniasklaidos priemonės savininkė, kaip gamintojai pagal Direktyvą 85/374/EEB už jos laikraščio turinį (**orig. p. 11**) yra taikoma atsakomybė nesant kaltės, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančios kolegijos manymu, ji iš esmės turėtų atsakyti už tai, kad jos skaitytoja (ieškovė) vadovavosi neteisinga rekomendacija dėl krienų kompreso laikymo trukmės (2–5 valandas, o ne 2–5 minutes, kas būtų buvę teisinga) ir dėl to patyrė sužalojimą. „Žolininko“ skilties, pavadintos „Skausmo malšinimas“, pateikimas laikraščio redakcinėje dalyje ir jos turinys leido skaitytojams, vadinasi, ir ieškovei, manyti, kad taikant rekomenduojamą gydymo procedūrą – tarkuotų krienų kompresą – tam tikrą laiką, galima nepavojingu būdu numalšinti reumatinį skausmą. Jeigu šis taikymas sukėlė žalą sveikatai, tai reiškia, kad gaminyje nebuvo toks saugus, kokio asmuo turėjo teisę tikėtis pagal Direktyvos 85/374/EEB 6 straipsnio 1 dalį. Atsakovė (jeigu ji turėtų būti laikoma gaminiu su trūkumais (direktyvos 2 straipsnis; *Produkthaftungsgesetz* 4 straipsnis) gamintoja pagal

direktyvos 1 straipsnį (*Produkthaftungsgesetz* 1 straipsnio 1 dalies 1 punktas)) už ieškovės patirtus sužalojimus turėtų atsakyti neatsižvelgiant į tai, ar neteisingas gydymo procedūros laikas buvo nurodytas dar „žolininko“ rankraštyje, ar klaida įsivėlė jau atsakovei perkeliant tekstą.

5. <...> (Bylos nagrinėjimas stabdomas)

<...>

Viena, 2020 m. sausio 21 d.

<...>

(Pastabos)

DARBINIS VERTINIMAS